

Акт

лісопатологічного обстеження лісових насаджень філії «Черкаське лісове господарство» Державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України», в яких планується проведення заходів поліпшення санітарного стану лісів

06.10.2023р.

м. Черкаси

Комісія в складі: головного спеціаліста відділу лісового господарства, охорони і захисту лісів Центрально – Західного міжрегіонального управління лісового та мисливського господарства ЛІСОВОЇ Аліни, начальника відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист» ДОМАНЧУК Олени, інженера – лісопатолога I категорії відділу діагностики РУДЬ Раїси, інженера – лісопатолога I категорії відділу нагляду та прогнозу ДСЛП «Херсонлісозахист» ВОВКА Володимира, головного лісничого філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» СИДОРЕНКА Олександра, інженера охорони та захисту лісу філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» БУТКА Романа, лісничого Білозірського лісництва КРАВЧЕНКА Павла, лісничого Дахнівського лісництва БАСАРАБА Олександра, лісничого Тясминського лісництва ПЕРЕПЕЛИЦІ Романа, в присутності представників місцевих органів самоврядування, провели з 03 по 06 жовтня 2023 року лісопатологічне обстеження лісових насаджень філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України», в яких планується проведення заходів з поліпшення санітарного стану **на 2024 рік, а саме суцільних санітарних рубок, на загальній площі 71,2 га.**

ДЕРЖАВНЕ СПЕЦІАЛІЗОВАНЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО «ЛІСИ УКРАЇНИ» є правонаступником прав та обов'язків ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА «Черкаське лісове господарство» (наказ Держагентства лісових ресурсів України «Про припинення ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА «ЧЕРКАСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО» від 28.10.2022р. № 928), згідно якого ДП «Черкаське лісове господарство» припинене шляхом реорганізації, а саме приєднане до ДЕРЖАВНОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА «ЛІСИ УКРАЇНИ» (ФІЛІЯ «ЧЕРКАСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»).

Правонаступництво всього майна, усіх прав та обов'язків ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА «ЧЕРКАСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО», згідно «ПЕРЕДАВАЛЬНОГО АКТУ балансових рахунків і оборотних активів, зобов'язань, матеріалів лісовпорядкування та документів, які підтверджують речові права на земельні ділянки, нерухоме майно та інше ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА «ЧЕРКАСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО», затвердженим наказом Державного агентства лісових ресурсів України від 30.12.2022 №1259 «Про затвердження передавального акту державного підприємства «Черкаське лісове господарство», після приєднання до ДЕРЖАВНОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА «ЛІСИ УКРАЇНИ» (ФІЛІЯ «ЧЕРКАСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО») переходить до ДЕРЖАВНОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА «ЛІСИ УКРАЇНИ», згідно наказу Державного агентства лісових ресурсів України «Про закріплення майна за філією «Черкаське лісове господарство» від 30.12.2022 № 169.

Таксаційна характеристика оглянутих ділянок відповідно матеріалів базового лісовпорядкування 2014 року (без додавання віку на рік рубки)

Лісництво (урочище)	Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, гектарів	Номер підвиділу	Коротка таксаційна характеристика насадження відповідно до матеріалів лісовпорядкування								Категорія захисності
					у тому числі площа, можлива для експлуатації	склад	вік, років	повнота	бонітет	середня висота, метрів	середній діаметр, сантиметрів	запас деревостану, куб. метрів на 1 гектар	
Тясминське	243	22	13,0	(5)	1,1	10Сз	66	0,75	1А	25	28	405	2
Тясминське	243	23	2,0		0,9	9Сз1Дз+Ос	76	0,70	1	24	28	343	2
Тясминське	246	3	24,3	(13)	4,6	10Сз	95	0,50	2	24	32	270	2
Тясминське	250	2	1,3	(1)	1,0	10Сз	90	0,70	2	24	44	380	2
Тясминське	250	41	1,5	(1)	1,3	10Сз	90	0,50	1	26	40	290	2
Тясминське	252	8	5,3	(1)	4,9	10Сз	90	0,60	1	26	36	320	2
Тясминське	252	9	17,5	(7)	1,3	10Сз	95	0,40	2	26	40	230	2
Тясминське	264	2	13,0		9,8	9Сз1Дз	74	0,60	1	26	36	325	2
Тясминське	264	10	8,0	(4)	2,1	10Сз+Дз	64	0,90	1	24	32	420	2
Тясминське	264	10	8,0	(5)	1,9	10Сз+Дз	64	0,90	1	24	32	420	2
Тясминське	264	15	7,9	(5)	0,3	9Сз1Дз+Бп	81	0,60	1	26	32	310	2
Тясминське	264	15	7,9	(6)	0,3	9Сз1Дз+Бп	81	0,60	1	26	32	310	2
Тясминське	285	4	2,9	(1)	2,3	10Сз	90	0,50	2	25	32	290	2
Тясминське	285	5	8,0	(7)	3,2	9Сзк1Дз	52	0,80	1А	22	24	340	2
Всього:			119,5		35,0								
Білозірське	223	29	11,0	(2)	2,9	10Сз+Дз+Лпд	81	0,60	1А	29	36	370	2
Білозірське	223	29	11,0		8,3	10Сз+Дз+Лпд	81	0,60	1А	29	36	370	2
Білозірське	287	7	1,5		1,4	8Сз2Дз+Бп	85	0,70	1	28	36	450	2
Білозірське	293	7	11,0	(2)	9,1	9Сз1Дз+Гз	73	0,70	1	26	32	380	2
Білозірське	293	16	6,7	(2)	1,5	6Сз2Дз2Бп	60	0,80	1А	24	30	330	2
Всього:			41,2		23,2								
Дахнівське	31	9	14,0		13,0	10Сз+Дз	76	0,80	1А	27	44	480	2
Разом по філії : 71,2													

В результаті обстеження встановлено:

Лісові насадження філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» ослаблені будь – якими природними чинниками, а саме: посуха, різке зниження ґрунтових вод, висока температура повітря, сильні вітри, що призводять до вітровалів, в результаті чого дерева

згодом вражені стовбуровими шкідниками та хворобами лісу, часто призводять до ряду послідовних негативних змін в лісових екосистемах, викликають повне або часткове порушення біологічної стійкості насаджень, втрату приросту та інші негативні наслідки.

Шкідливість комах і збудників хвороб виявляється у порушенні структури крон, частковій або повній втраті хвої, зменшенні або відсутності приросту, зменшенні стійкості до дії вітру та інших чинників, погіршенні санітарного стану дерев або їхньої загибелі, впливі на генеративну сферу дерев, а також – на якість лісової продукції, зокрема деревини.

Одним із заходів покращення санітарного стану лісів, зменшення небезпеки поширення осередків стовбурових шкідників та хвороб лісу є вчасне проведення санітарно – оздоровчих заходів. Цей своєчасний захід дає змогу отримати певні обсяги ділової деревини до того, як вона погіршила якість унаслідок пошкодження комахами та ураження дереворуйнівними грибами – супутниками заселених дерев, які викликають враження заболонною синьою гниллю (офіостома), що розвивається в ходах комах у заболонній частині стовбура.

Відповідно до «Санітарних правил в лісах України», в рубку відводяться не тільки відмерлі і сухостійні екземпляри, які пошкоджені шкідниками і хворобами лісу, а й навіть відмираючі дерева з ажурною кроною, укороченою хвоєю та зміною кольору хвої до світло – зеленого або жовтувато – зеленого, пошкоджені шкідливими організмами.

Незважаючи на проведені санітарно-оздоровчі заходи, загальна площа насаджень Білозірського, Дахнівського й Тясминського лісництв філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» з порушеною і втраченою біологічною стійкістю значно зменшилась, але не зникла зовсім.

На представлених для огляду соснових ділянках вище вказаних лісництвах спостерігаються розладнані насадження з галявинами площею 0,1 га, з різким зниженням повноти до критичної, утворені вибірковими санітарними рубками минулих років в період масового враження стовбуровими шкідниками - короїдами: верхівковим короїдом і великим сосновим лубоїдом, вусачами: чорним сосновим, рагієм ребристим і кореневим коротковусим й златкою синьою сосною.

Дерева сосни з дуже ажурною кроною, із жовтувато-зеленою хвоєю, де відсутній приріст, суховершинні та із всиханням більше половини скелетних гілок по всій висоті крони, дерева сосни з поодинокими механічними пошкодженнями корневих лап або стовбурів більше ніж на 2/3 периметра, в наявності повалені дерева старого сухостою.

По всіх оглянутих соснових ділянках Білозірського, Дахнівського та Тясминського лісництвах спостерігаємо дерева з ранами раку – сірянки (смоляний рак), які розрослись вздовж і по окружності стовбурів протягом багатьох років. Є рани витягнутої форми, кора на ранах відшаровується, засохла в повітрі живиця, яка виділялась із зруйнованих смоляних ходів, надала ранам характерне чорнувато – жовте забарвлення. Рани раку – сірянки розташовані в середній і верхній частині стовбурів під кронами, що призвело додатково до сильного ослаблення дерев, на яких спостерігається зрідження крони із жовто – зеленою та червоною глицею, суховершинність, відсутність приростів.

На обстежених ділянках на деревах сосни Білозірського, Дахнівського та Тясминського лісництв філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» спостерігається інтенсивне розмноження рослини – напівпаразита омели австрійської. Присутні зелені дерева, зовні III категорії санітарного стану, на верхівках яких заселення омелою більше 30 відсотків, та відмираючі та загиблі - IV – VI категорії санітарного стану, із блідо – зеленою, червоною та відсутньою глицею, суховершинні, без приростів, під дією вітрів на зріджених ділянках із нахилом нижньої та середньої частин стовбура понад 30 градусів від вертикальної осі, з

дугоподібно зігнутими стовбурами, з локальним відшаруванням кори, пошкоджені стовбуровими шкідниками (короїди, вусачі, златки).

При огляді відмічаємо, омела австрійська, вкорінюючись в гілках соснових верхів, запускаючи свої корені глибоко під кору, розрослась у вічнозелені напівпаразитні кулясті «куші», отримуючи воду і мінеральне живлення від дерев, на яких живе, спричинила суттєве зниження енергії росту деревостану, є причиною зниження довговічності насаджень, призводячи до часткової або суцільної суховершинності й усихання дерев. Во́на (омела) є одним із найлютіших ворогів зелених (здорових) соснових насаджень, яка здатна з часом знищити наймогутніше дерево.

Нині відбувається вражаюче розповсюдження цієї рослини – напівпаразита по лісовим насадженням філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» (осередок омели австрійської обліковується по філії).

Згідно п. 24 «Санітарних правил в лісах України», «дерев з рослинами-напівпаразитами (омелою) III-VI категорій санітарного стану підлягають вирубуванню».

В Тясминському лісництві в кварталі 285 виділі 5(7) виявлено враження кореневими гнилями, де спостерігаються наявні ознаки, характерними для кореневої губки - це відмерлі та всихаючі дерева, групове та куртинне всихання з випаданням дерев, пошкодження дерев стовбуровими шкідниками (короїди, вусачі, златки), галявини, що оточуються дуже ослабленими (хворими), всихаючими деревами з ажурними кронами, короткими пагонами з блідо - зеленою хвоєю у вигляді пучків, свіжим та старим сухостоем, з окорованою нижньою частиною стовбурів, з нальотом чорно- коричневого кольору. (Осередок кореневої губки по філії «Черкаське лісове господарство» обліковується.)

В результаті враження кореневими гнилями, деревостани втрачають свою механічну стійкість, звідси і вітровальні дерева. Коренева губка викликає строкату, корозійну, ядрову, кореневу і комлеву гниль, відшарування кори в нижній частині стовбура. Гриб дуже поширений і шкідливий.

Дерев присутніх листяних порід (дуб, липа, береза, поодинокі граб) характеризуються дуже ажурною короною, дрібним листям, відмічається розрідженість та інтенсивна суховершинність від 2/3 до 100% крони, в наявності дерева VI категорії санітарного стану. На ділянках присутня немала кількість дерев дуба без приростів, невідповідні за віком таксаційним показникам (по висоті та діаметру). Наявні стовбури цих дерев без верхів та з масовими й всихаючими водяними пагонами, що свідчить про втрату біологічної стійкості деревостану.

По листяним деревах поодинокі спостерігається вихід плодових тіл трутовиків, які є збудниками стовбурових гнилей листяних деревних порід. Спостерігаємо вихід плодових тіл справжнього та несправжнього трутовиків на стовбурах дерев на різній висоті від 1,0 до 10,0 метрів, які викликають білу «мармурову» ядрово-заболонну стовбурну гниль корозійного типу та білу ядрову смугасту стовбурову гниль корозійного типу із «чорними звивистими лініями», які відокремлюють гниль від здорового. Зараження відбувається через рани, морозобоїни.

Ще дубові дерева вражені некрозно – раковими хворобами: поперечним раком, коли рана охопила 100 % периметра стовбура та східчастим з ранами в одному або в кількох місцях понад 1/2 периметра стовбура.

Під час обстеження на деревах листяних порід, під корою були виявлені характерні ходи для вусачів. Через них інфекція не тільки проникає в середину, але і активно поширюється по всьому дереву.

На обстежених ділянках Дахнівського, Тясминського та Білозірського лісництв, згідно перелікових відомостей, залишені дуби в недостатній кількості. Залишати життєздатні дерева дуба звичайного як насінники цінної лісоутворюючої породи діаметром більше 28 сантиметрів 5 – 7 штук дерев на 1 гектар.

Таким чином, в обстежених насадженнях філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» відібрані в суцільну санітарну рубку ділянки, на яких спостерігається втрата біологічної стійкості насаджень, критична повнота деревостанів у результаті проведених вибіркового санітарних рубок минулих років по причині ослаблення лісових насаджень комплексом екологічно - кліматичних факторів: аномально висока весняно – осіння температура повітря, засуха, зміна гідрологічного режиму ґрунтів, вітровал, а також інтенсивного пошкодження ослабленого насадження стовбуровими шкідниками та враженням хворобами лісу:

- на всіх представлених соснових ділянках Білозірського, Дахнівського та Тясминського лісництв спостерігається пошкодження короїдами - верхівковим, великим сосновим лубоїдом, синьою сосною златкою та вусачами чорним сосновим, рагієм ребристим та кореневим коротковусим;
- на ділянках Тясминського лісництва в кварталі 285 виділі (7), враження насадження сосни кореневою губкою;
- на всіх соснових ділянках враження поодиноких дерев раком – сірянкою;
- вражаюче розповсюдження омели австрійської - дерева сосни, заселені рослиною – напівпаразитом понад 30 відсотків крони;
- присутні дерева дуба звичайного вражені поперечним раком;
- присутні листяні породи (дуб, липа, береза, граб) вражені східчастим раком;
- спостерігаються дерева з виходом плодових тіл трутовиків, збудників стовбурових гнилей, та пошкоджені стовбуровими шкідниками – вусачами.

Стовбурові шкідники заподіюють фізіологічну шкоду живим деревам, оскільки ходами перерізають їхню провідну систему та переносять збудників хвороб, заподіючи технічну шкоду деревам та заготовленій деревині. Тому вся пошкоджена стовбуровими шкідниками частина хвойних дерев IV - VI категорій санітарного стану вражена заболонною синьою гниллю дереворуйнівних грибів, які розвиваються в ходах комах у заболонній частині стовбурів. Посиніння деревини хвойних дерев пов'язано з патогенним грибом офіостомой.

Пошкоджені насадження є небезпечними об'єктами розповсюдження осередків вторинних шкідників та хвороб лісу в суміжних насадженнях. Довготривале знаходження насаджень в такому незадовільному санітарному стані призведе до виникнення масових осередків вторинних шкідників.

Характер всихання насаджень куртинний та суцільний. Тип всихання – різкий та поступовий.

В представлених для огляду соснових насадженнях Білозірського лісництва філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України», площа ділянки, згідно інструментальної зйомки, має відхилення від площі таксаційного виділу, про що вказано в акті розбіжностей:

Білозірське лісництво

Від 23.05.2023. квартал 223 виділ 29 площа виділу 11,0 га змінено на 11,2 га, згідно інструментальної зйомки.

Для наведення належного санітарного стану лісів, з метою запобігання розповсюдженню хвороб та шкідників лісу, недопущення втрати технічної якості деревини, провести **суцільну санітарну рубку загальною площею 71,2 га** по лісництвах:

Тясминське лісництво – 35,0 га

квартал 243 виділ 22(5) площа 1,1 га, квартал 243 виділ 23 площа 0,9 га, квартал 246 виділ 3(13) площа 4,6 га, квартал 250 виділ 2(1) площа 1,0 га, квартал 250 виділ 41(1) площа 1,3 га, квартал 252 виділ 8(1) площа 4,9 га, квартал 252 виділ 9(7) площа 1,3 га, квартал 264 виділ 2 площа 9,8 га, квартал 264 виділ 10(4) площа 2,1 га, квартал 264 виділ 10(5) площа 1,9 га, квартал 264 виділ 15(5) площа 0,3 га, квартал 264 виділ 15(6) площа 0,3 га, квартал 285 виділ 4(1) площа 2,3 га, квартал 285 виділ 5(7) площа 3,2 га.

Білозірське лісництво – 23,2 га

квартал 223 виділ 29(2) площа 2,9 га, квартал 223 виділ 29 площа 8,3 га, квартал 287 виділ 7 площа 1,4 га, квартал 293 виділ 7(2) площа 9,1 га, квартал 293 виділ 16(2) площа 1,5 га.

Дахнівське лісництво – 13,0 га

квартал 31 виділ 9 площа 13,0 га.

Запроєктовані заходи провести згідно вимог:

- «Санітарних правил в лісах України», затверджених постановою КМУ від 27 липня 1995 року № 555 (в редакції постанови КМУ від 26 жовтня 2016 року № 756 та Постанови КМУ від 09.12.2020р. № 1224);
- ст. 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» (зі змінами та доповненнями);
- статті 39 Закону України «Про тваринний світ» (зі змінами та доповненнями);
- заліснення зрубів провести згідно діючих нормативів з дотриманням Правил відтворення лісів, затверджених Постановою КМУ від 01.03.2007 р. № 303.

Вивезення деревини з насаджень здійснювати одночасно з її заготівлею.

Очистку лісосік провести, дотримуючись Правил пожежної безпеки в лісах України.

Підписи:

Головний спеціаліст відділу лісового господарства,
охорони і захисту лісів Центрально – Західного міжрегіонального
управління лісового та мисливського господарства

А. ЛІСОВА

Начальник відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист»

О. ДОМАНЧУК

Інженер – лісопатолог I категорії відділу діагностики
ДСЛП «Херсонлісозахист»

Р.РУДЬ

Інженер – лісопатолог I категорії відділу нагляду та прогнозу
ДСЛП «Херсонлісозахист»

В. БОБК

Головний лісничий філії «Черкаське лісове господарство»
ДП «Ліси України»

О. СИДОРЕНКО

Інженер охорони та захисту лісу філії «Черкаське лісове господарство»
ДП «Ліси України»

Р. БУТКО

Лісничий Білозірського лісництва

П. КРАВЧЕНКО

Лісничий Дахнівського лісництва

О. БАСАРАБ

Лісничий Тясминського лісництва
Представники органів самоврядування:

Р. ПЕРЕПЕЛИЦЯ

Голова сільської ради
Голова сільської ради

Голова сільської ради
Голова сільської ради